

Synscentralen

Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf.: 55 36 33 33

sc@vordingborg.dk

<https://www.vordingborg.dk/synscentralen/>

Årsrapport 2021

Institut for blinde og svagsynede i kommunerne:
Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg

Årsrapport 2021

Synscentralen i Vordingborg
Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf. 55 36 33 33

E-mail sc@vordingborg.dk

Web <https://vordingborg.dk/synscentralen/>

Februar 2022

Redaktion, statistik og korrektur: Uffe Wever Pedersen og Per Nielsen
Billedmateriale: Situationer på Synscentralen samt Colourbox

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Forord	4
Artikler	5
Synscentralen – 40-års jubilæum	5
Punktskrift – hvorfor, hvornår og hvordan	11
Fra Nem-ID til Mit-ID	14
Alder er ikke bare et tal – Et tilbageblik på hjælpemidler og ældre gennem de sidste 20 år	16
De ældre borgere på Synscentralen.....	20
Slået i hovedet med rundboldbat – en case fra det virkelige liv	22
Opgørelser	25
Børneområdet.....	25
Voksne blinde og svagsynede	27
Fælles optællinger (børn og voksne)	30
47 års oversigt.....	32
Regnskab.....	33
Lov om social service: 2012 – 2021 oversigt	33
Budget 2021 (Leveringsaftale for 2021)	34
Regnskab 2021	34
Regnskabsbemærkninger 2019	35
Virksomhedsgrundlag	36
Leveringsaftale 2018-2021	36
Lovgrundlag	38
Synscentralens bestyrelse ultimo 2019	40
Normering og medarbejderforudsætninger	41
Medarbejderoversigt.....	42
Ordforklaring.....	43

Forord

Kære læser

Corona har fortsat været på færde i 2021, og som på mange andre områder har også Synscentralens arbejde og service over for borgere med nedsat syn eller blindhed været præget af dette.

Der har ikke været egentlige nedlukninger på grund af corona som i 2020, men vores arbejde har mange måder lidt under de foranstaltninger, der er nødvendige at træffe under en langvarig og verdensomspændende pandemi.

Afstand mellem synskonsulent og borger, nedkortet kontakttid og kommunikation gennem mundbind, visir eller computerskærm er faktorer, som ikke er befordrende for de indsats, som vi skal levere for at styrke mulighederne for, at den synshandicappede – barn, ung, voksen, ældre – kan leve og fungere godt i hverdagen med de synsudfordringer, man enten har haft med sig fra fødslen eller har erhvervet på et tidspunkt i løbet af livet.

Når mulighederne for den sædvanlige kontakt mellem Synscentralen og omverdenen – hvad enten det drejer sig om borgere med synshandicap eller samarbejdspartnere – er begrænsede, så har vi måttet ty til alternativer. Så på samme måde som vore kolleger på andre kommunikationscentre har vi indrettet os blandt andet med telefonkonsultationer, e-mailkorrespondance og skærmmunikation via Teams eller lignende. Disse ting har været gode alternativer til den indsats, vi havde kunnet levere under normale omstændigheder, men det er vigtigt at understrege, at der har været tale om alternative (nød)løsninger og ikke fuldgode erstatninger. Når der som hos os er tale om synsproblemer på modtagersiden i kommunikationen, så bliver Teams og anden samtale via computerskærm aldrig et helt godt alternativ til den almindelige kontakt ansigt til ansigt. Men som alle andre har vi lært, at de fleste arbejdsopgaver på ingen måde behøver at gå i stå, selv om der er corona. Og nogle af de nye arbejds- og kommunikationsformer, som vi har fået erfaring med i corona-perioden, kommer vi også til at tage med os, når vi nu gradvist vender tilbage til en mere almindelig hverdag.

En del af Synscentralens arbejde i 2021 – plus vores 40-års jubilæum – har vi tematiseret i 6 faglige artikler, som kan læses i starten af denne årsrapport – mens vi venter på en tid forhåbentlig helt uden Corona.

*Per Nielsen
Leder af Synscentralen*

Artikler

Synscentralen – 40-års jubilæum

AF PETER LEBECH, SYNSCENTRALEN, REJSELÆRER MV. 1972-1983, FORSTANDER
1983 – 2010

I anledning af Synscentralens 40-års jubilæum den 3. februar 2022 har Synscentralens leder, Per Nielsen, forespurgt, om jeg vil skrive lidt om Synscentralens tilblivelse. Dette er samtidig fortællingen om et spændende og rigt arbejdsliv. Jeg har desværre ikke haft tid til at udtrykke mig i korthed, så orker du ikke lige nu at læse 7 A-4 sider, så vent. God læsehyst!

I forbindelse med mit linjefag specialundervisning på seminariet besøgte jeg Refsnæsskolen, Statens kostskole for blinde og svagsynede børn og unge. Her blev jeg klar over, at en ansættelse som lærer der ville være mit ønskejob. Efter et halvt år i folkeskolen kom stillingsopslaget, og jeg var heldig at blive ansat pr. 1. feb. 1971. Første dag fik jeg et skema i hånden, hvor jeg skulle starte med tysk i 8.b. Det var lidt skræmmende, for tysk er ikke min stærke side. Ydermere var det 8. klassetrin for helt blinde, og jeg sagde til inspektøren, at jeg af gode grunde endnu ikke

havde haft mulighed for at lære punktskrift. ”Tja”, lød svaret, ”du får travlt!” (Han fik ret.) Heldigvis bestod klassen af 10 søde og kvikke unge mennesker, alle var fortrolige med punktskrift, og en pige i klassen var fra Tyskland, så vi klarede os igennem indtil sommerferien. En dreng i klassen hed Anders. Ham vender jeg tilbage til senere – glæd dig!

De første år som rejselærer

I 1970’erne var der fortsat en bestemmelse om, at blinde og stærkt svagsynede børn skulle optages på denne kostskole, men i stigende grad blev der givet tilladelse til, at barnet kunne forblive hjemme og følge undervisningen i lokal skole. Det var Refsnæsskolens forudsætning for denne dispensation, at man lokalt ville følge vejledningen fra den lærer, der blev sendt ud fra Refsnæsskolen. I 1974 blev jeg således bedt om at være rejselærer i København og Roskilde.

Samtidig blev der åbnet op for, at hvert amt kunne ansætte en ”rejselærer” / synskonsulent som amtspsykologens faglige medarbejder. Jeg blev ansat i Storstrøms Amt 1. februar 1975.

15 undervisningstimer blev fordelt blandt 5 blinde børn og deres lærere spredt på forskellige skoler i amtet. Den øvrige tid havde jeg konsulentopgaver for de dengang 23 registrerede stærkt svagsynede

børn. Forskellige diagnoser og forskellige behov. Torsdag formiddag træffetid og administrativt arbejde på amtsrådhuset. Pragtfuldt arbejde!

Efter en uge sagde jeg ”Hej, vi ses om en uge”. Jeg havde jo forestillet mig for nemheds skyld at følge Refsnæsskolens ferieplan, og de havde netop vinterferie ugen efter. Min venlige chef bad mig indenfor, og her fortalte han mig om helt andre regler. Da foråret viste sig fra den varme side, kom jeg i korte bukser og sandaler, som vi havde for vane på Refsnæsskolen. Helt uden en samtale med chefen fandt jeg ud af, at det måtte blive ved denne ene gang.

En dag blev jeg bedt om at komme til møde i forvaltningen. En ny medarbejder var netop ansat, og man manglede et kontor. Jeg tilbød straks at aflevere mit. Til gengæld fik jeg tilladelse til at starte min kørebog fra bopæl, ligesom jeg fik billigste telefontilskud samt 19 kr. til samtaler. Det var en midlertidig ordning, som forblev og var lidt på forkant med udviklingen til det, som i dag kendes som hjemmearbejdsplads.

I stigende grad fik jeg henvendelser fra voksne blinde og svagsynede, hvor især amtets socialforvaltning ønskede min assistance. Jeg var eneste synskonsulent i amtet, og min nysgerrighed blev vakt: Jeg husker en ung mand med så stærkt nedsat syn, at han bestemt ikke længere måtte køre truck. Ved møde med sjakket på teglværket var der en arbejder, der foreslog, at de kunne bytte arbejdsfunktion. Det var en ret enkelt revalidering.

Næste sag var en 28-årig arbejder med en progredierende øjensygdom, der var på natholdet, hvor der var store maskiner. Man ønskede mit forslag til revalidering. Her mødte jeg kl. 24:00, Mit besøg resulterede bl.a. i ændringer i det fysiske miljø, så han kunne fortsætte – hvilket han i øvrigt gjorde med stadig ændrede støtteforhold indtil pension som 60-årig blind med ganske lille synsrest.

Henvendelserne blev flere og flere. Såvel erhvervsrelaterede som ikke.

Det er en dyb personlig krise helt eller delvist at miste synet. Dette er en kendsgerning, hvad enten det sker, mens man er barn, ung, i erhvervsalderen eller, som det oftest er tilfældet, i en fremskredne alder. Konsekvenserne kan for den enkelte og hans / hendes pårørende umiddelbart være uoverskuelige i deres psykologiske, praktiske og økonomiske karakter. Det viste sig hurtigt, at jeg kun havde set toppen af isbjerget.

Oplæg til Synscentral

Efterhånden var der ansat en synskonsulent i hvert amt. Én gang årligt havde vi møde sammen med amtsskolepsykologerne. Den 2. februar 1978 deltog endvidere en chef fra Undervisningsministeriet om aftenen, hvor han løftede sløret for den kommende lovgivning: Særforsorgens ville i 1980 blive omlagt fra stat til amt.

Om aftenen ændrede jeg derfor et programsat indlæg: I Sverige havde Jönköping Län foretaget en grundig undersøgelse af forekomsten af blindhed og svagsynethed. Opgjort til 1 % af befolkningen. På det tidspunkt var der 18 synscentraler i Sverige. Denne opgørelse tilpassede jeg til Storstrøms Amt og præsenterede næste formiddag forslag om oprettelse af en Synscentral, hvor 1 % af befolkningen i Storstrøms amt er 2.600 personer. Dette forslag afleverede jeg til forvaltningen.

Forslaget gav i ”Synsdanmark” anledning til livlige ytringer, som grundlæggende var en kamp mellem centralisering og decentralisering.

Alt imens voksede opgaverne. En scleroseramt yngre mand fik det første CCTV i Danmark: Et tysk fabrikat i klunnet udformning, men som hjalp ham til at gennemføre HF. Jeg måtte stå skoleret for udvalget for at få bevilget de mange penge. Og en gymnasieelev tog jeg med til onkel opfinder i Odense, som fremstillede det første danske CCTV, som hjalp den unge mand til at blive student. Sådanne sager gjorde, at man kunne bevare humøret. I dag har Synscentralen udlånt over 500 CCTV i en langt billigere og bedre kvalitet.

Heldigvis fik jeg mulighed for at købe timer af mobilityinstruktør Per Hermansen samt løse timer af andre lærere med faglige kvalifikationer.

Indvielse den 3. februar 1982

I slutningen af 1981 besluttede Amtsrådet at etablere Synscentralen. I 1980 havde Dansk Blindesamfund udtalt sig positivt, men nu var der kommet grus i maskinen: Forslaget blev behandlet med delvis finansiering ved besparelser på udenamtsanbringelser. Det virkede logisk, men lugtede af selvtilstrækkelighed. Ydermere havde vi ikke sikret den 3-benede model: Øjenlæge, optiker og synspædagog.

Lige nu var Refsnæsskolen, Blindeinstituttet, Statens Øjenklinik og Dansk Blindesamfund bestemt ikke nogen støtte i projektet. Alligevel fastholdt Amtsrådet, og i december 1981 blev det besluttet at indvie Synscentralen i en sidebygning til det tidligere gymnasium i Vordingborg. Normering: Jeg kunne ansætte en mobilityinstruktør og en sekretær på halv tid! Da jeg kom op på Amtsrådhuset vidste jeg ikke, at beslutningen lige var taget. Det var i december, og jeg havde 2 dage før været heldig at købe en ny duffelcoat i lighed med min gamle fra tresserne. På gangen sagde en af sekretærene: ”Ja, og nu hvor du skal være leder på det fine institut, synes jeg, du straks må gå ud og finde dig en ny overfrakke.”

Forstander i stedet for inspektør

Undervisningsministeriet ville imidlertid ikke godkende projektet, så forvaltningens kontorchef og udvalgsformand bad mig tage med til Undervisningsministeriet, som gentog, at Synscentralen ikke kunne godkendes oprettet i henhold til Folkeskoleloven. Vi fik en lille tænkepause, hvor udvalgsformanden sagde til mig, at nu bliver du ikke inspektør, men jeg kunne jo i stedet vælge at blive forstander for et institut under Lov om specialundervisning for voksne, der samtidig gav ydelser i henhold til folkeskoleloven – og ikke omvendt, som tiltænkt. Efter 3 minutters pause blev mødet genoptaget, og vi drog hjem igen for at vente på ministeriets nye afgørelse.

Konference om service for Blinde på Hotel Nyborg Strand i 1982

I mellemtiden planlagde Dansk Blindesamfund sammen med Refsnæsskolen, Blindeinstituttet, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening og Socialstyrelsen i 1982 en konference om service for blinde i lokalt regi. Invitationen blev rettet mod udvalgsformænd og forvaltningschefer m.fl. og blev gennemført på Nyborg Strand de 1. og 2. september 1982.

Storstrøms amt lod sig repræsentere ved undervisningslederen og Synscentralen. Vi oplevede en gennemgang af tilbud på de landsdækkende institutioner, som de ikke ønskede reduceret, samt en kritik for alt det, der manglede på landets første Synscentral.

Godkendelse

Den 23. februar 1983 modtog Storstrøms Amtsråd følgende fra Undervisningsministeriet: ”... skal man efter fornyet overvejelse af sagen meddele, at ministeriet efter omstændighederne kan godkende, at Synscentralen optages på planen for Amtskommunens skolevæsen og undervisningsvirksomhed m.v., og at der med henblik på varetagelsen af Synscentralens ledelse normeres en forstanderstilling fra den 1. august 1983 at regne... (...der henvises til undervisningsministeriets cirkulære af 26. januar 1981 om ledere og lærere ved den amtskommunale specialundervisning for voksne.)...”

De følgende år

Langsomt gennem årene blev Synscentralen bygget op indtil den nødvendige normering blev opnået 20 år efter og stort set som i dag. Til stadighed med afsavn, fordi nye medarbejdere skulle efteruddannes. Der var naturligvis fortsat brug for de landsdækkende institutioner. Eksempelvis en blind pige, som vi henviste på social indikation. Eller en stærkt svagsynet dreng, som en påskesøndag var gået helt amok, så faderen havde låst ham inde i et skab, da han ringede til mig. Det lykkedes ikke at kontakte et kommunalt beredskab, så jeg ringede derefter til Refsnæsskolens forstander, om jeg måtte komme med drengen. Kort efter fik jeg ham ud af skabet, og forstanderen på Refsnæsskolen stod klar. Efterfølgende fik han her den hjælp, han aktuelt havde brug for.

I øvrigt havde forstanderen på Refsnæsskolen indbudt til reception i anledning af sin runde fødselsdag. Denne forstander var jo ikke altid tilfreds med de breve, jeg sendte med gåsetårnets gås på logoet. Til forstanderens misbilligelse var gåsen af valdemarerne placeret med retning mod syd for at yde venderne trods – og ikke mod Refsnæsskolen. Derfor købte jeg en levende gås som gave, så forstanderen kunne lære dette venlige dyr at kende. Året efter havde han den fortsat – den gik rundt i sin fold med sine gæslinger.

En næsten blind kvinde af udenlands herkomst havde virkelig brug for at komme videre. Jeg fandt ud af, at hun var meget musikalsk. Så hun blev optaget på Blindeinstituttets uddannelse til organist, og det var den ypperste imødekommelse, hun her mødte. Hun gennemførte sin uddannelse.

Andre lande

I ”Synsdanmark” har vi brug for hinanden. Det er et lille fagområde med højt til loftet. Og vi har brug for at lære af hinanden landene imellem.

Synscentralen blev optaget i ”*Journal of Visual Impairment & Blindness*” 1990 under overskriften ”*The Vordingborg Model*”, som beskrev Synscentralens tilbud. Og i 1994: ”*Daily Use of Computerized Case Sheets*” med beskrivelse af vores udviklede elektroniske klientjournal, som muliggjorte interessante faglige optællinger.

Især den første artikel medførte, at jeg blev optaget på en række internationale kongresser. Det var både udfordrende og spændende at møde synsfolk fra hele verden. Men altid med en klump i maven, når jeg selv skulle på talerstolen. Og pudsige oplevelser som i Beijing, hvor jeg var ankommet til et hotel og sad og talte meste to afrikanere. Næste morgen ville vi blive afhentet af minibus og kørt til åbningen i The Great Hall of People, hvor 600-700 kongresdeltagere var samlet. Næste morgen så jeg ikke de to afrikanere, før jeg om eftermiddagen kom tilbage til hotellet. Her sad de samme sted som aftenen før. De havde sovet for længe og taget en taxa, som kørte meget lang tid med dem og standsede langt uden for byen, og chaufføren sagde: ”Det er her!” Men chaufføren havde hørt forkert og troede, de skulle til The Great Wall i stedet for til The Great Hall...

Den elektroniske journal solgte vi til 2 amters synsrådgivninger. Pengene brugte vi til at lukke Synscentralen nogle dage og tage til konference i Paris samt besøge blindeskolen.

En helt særlig oplevelse var en lokal konference på Waseda University i Tokyo. Efter i nogle dage at have talt med de mange blinde og svagsynede studerende og hørt på deres læreres indlæg skulle jeg den sidste dag deltage i et panel, der skulle drøfte evaluering: Hvad kunne de gøre bedre. Nu havde jeg hørt på elevernes beklagelser over, at lærerne ikke skrev tydeligt på tavlen og heller ikke fortalte, hvad de skrev. Endvidere var der sure miner fra de blinde over, at de hvert år skulle til en stopprøve for at vise, at de fortsat var gode til punktskrift. Derfor dristede jeg mig til mit bedste råd: Ville man videreføre stopprøver for eleverne, burde eleverne også have stopprøver for lærerne.

Nogle milepæle

På Synscentralen blev der oprettet bestyrelse med repræsentant fra Amtsråd, kommuner, brugerforeninger og medarbejdere. Det var ganske nyttigt. Brugerforeninger bestod af Dansk Blindesamfund samt en lokal svagsynsforening. Sidstnævnte havde dog kun en kort levetid.

Hjælpeområdene:

- November 1983 blev der indgået aftale mellem
  - Sammenslutningen af sociale udvalg i Storstrøms Amt
  - Social-og sundhedsudvalget samt Undervisnings-og kulturudvalget i Storstrøms amt

...om at lade Synscentralen varetage depotfunktion vedrørende genbrug af specielle hjælpemidler til blinde og svagsynede, således der er sammenhæng mellem genbrugsdepot og vejledning i brugen af sådanne hjælpemidler.

- I 1987 meddeler Socialstyrelsen bemyndigelse til Storstrøms Amtskommunes synscentral til at indstille om bevilling af tekstforstørrende udstyr (CCTV).
- I 1998 blev Bistandsloven afløst af Servicelov, Aktivlov og Retssikkerhedslov. Mulighederne for blinde og svagsynede er nøje specificerede.
- På det tidspunkt er Synscentralen fuldt udbygget med optiker, øjenlægekonsulent i enkelte timer, synspædagoger / -lærere / -konsulenter samt administrative medarbejdere.
- Synscentralens opgaver er i henhold til de 3 lovgivninger: Folkeskoleloven, Lov om specialundervisning for voksne og Serviceloven.
- Opgaverne er tydeliggjort i leveringsaftaler med de enkelte kommuner og kendt af Synscentralen med så stor sikkerhed, at beløbet forlods er aftalt.
- I 2000 flyttede Synscentralen til Oringe / Vordingborg i en bygning, der for 6,5 mio. kr. blev indrettet præcis efter vore ønsker.

Projekt "Fælles synscenter"

Der blev ca. i 2004 taget initiativ til oprettelse af et fælles synscenter for Roskilde Amt, Storstrøms amt og Vestsjællands Amt som initiativtager. Jeg blev formand for en nedsat gruppe med repræsentanter fra de enkelte amter. Det var et bestillingsarbejde, så uanset om jeg mente det var en hensigtsmæssig og god ide, skulle den bedste løsning foreslås. Vestsjællands amt pegede på fysiske rammer på Ringsted kaserne.

Vordingborg

Kommunesammenlægningen med amternes nedlæggelse kom i 2007. Og forslaget om fælles synscenter forstummede.

Der var dog mulighed for, at en amtskommunal institution kunne overtages af beliggenhedskommunen, hvis den måtte ønske det. Amtskommunen og Vordingborg kommune holdt et møde på embedsmandsplan om dette, hvor forslaget ikke fik støtte.

Imidlertid inviterede Vordingborg byråd lederne af de amtskommunale specialinstitutioner til et møde herom. Jeg fik 25 minutter til at fortælle om Synscentralen. Aldrig i mit liv har jeg forberedt mig så meget som til dette møde. Vi havde en størrelse, som efter mange års tilpasning præcis svarede til efterspørgslen i de berørte kommuner, hvormed vi havde de bedste samarbejdsrelationer. Vi kendte antal, efterspørgsel og flow, og jeg stod inde for budgetsikkerhed på baggrund af de mange års erfaring. Vordingborg ville helt sikkert blive glade for at adoptere os. Jeg sad på bagerste række ved det byrådsmøde, hvor det skulle afgøres og gik glad og lettet hjem, da alle medlemmerne sagde ja til os.

I 2010 gik jeg på pension. Og nu skal jeg så lige huske at nævne Anders fra 8. b på Refsnæsskolen igen.

Han flyttede hjem og tog studentereksamen på gymnasiet i Nykøbing F. Derefter organisteksamen (Braille er svært at lære, men nodelæsning med braille er djævelsk, og man kan ikke som de seende støtte sig til noderne. De skal forlods læres udenad), herefter læreruddannelse fra Vordingborg seminarium og senere efterfulgt af kommunikationsuddannelse fra Dansk Blindesamfund.

Og så blev Anders ansat på Synscentralen, hvor han har personlig assistance til at køre bilen, når han skal rundt til de blinde og undervise dem i brugen af deres kommunikationsudstyr.

Jeg håber altid at møde ham, når jeg lige er et smut på Synscentralen for at glæde mig over, hvor godt det hele går. Så står vi lidt udenfor og ryger på vores piber. Det fik Anders lært på Refsnæsskolen, hvor det var almindeligt at ryge pipe. Tak fordi du nåede til ende på denne lange fortælling.

*Peter Lebech
Tidligere forstander, Synscentralen*

Punktskrift – hvorfor, hvornår og hvordan

AF BENTE ELISABETH PEDERSEN, SYNDSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE

I denne artikel vil jeg fortælle lidt om, hvorfor børn og unge uden synssans eller så lille en synsrest, at de ikke kan se sortskrift, skal have muligheden for at lære punktskrift.

Hvorfor...?

Punktskrift er et skriftsprog, som kan læses og skrives taktilt, altså mærkes med fingrene. Det svarer til den trykte sortskrift, som seende læser og skriver. Punktskrift er altså adgangen til et skriftsprog. Skriftsproglige kompetencer er et nødvendigt fundament for læring i alle fag i skolen i dag og for videre uddannelse. Det er vigtigt for kommunikation med andre mennesker og deltagelse i samfundet. Man kan derfor sige, at det er en menneskerettighed at få muligheden for at tilegne sig et skriftsprog.

Man kan spørge sig selv, om man ikke udelukkende kan lytte til sproget og udtrykke sig verbalt? MEN – Skriftsproget er nødvendigt for at lære sig sprogets opbygning og grammatik. I kommunikationen med andre er layout og overblik i en tekst knyttet til skriftsproget. Desuden giver skriftsproget mulighed for at være privat om at nedfælde og fastholde tekst.

Hvornår...?

Indlæring af punktskrift og læsning hænger uløseligt sammen. Det giver ikke mening at lære punktskriftbogstaver alene, hvis ikke det skal bruges til læsning og skrivning.

Seende børn får meget tidligt i barndommen kendskab og erfaringer med skriftsproget, og starter med at lægge fundament og forudsætninger for at tilegne sig skriftsprog og læsning. Ret tidligt lærer det seende barn at læse symboler. De finder hurtigt ud af, at BR eller **Toys”R”us** står for at her er en legetøjsforretning eller mågen / på det høje skilt, man ser, når man kører på motorvejen fortæller, at der er en McDonald's i nærheden.

Ved højtlesning får det seende barn tidligt erfaringer med, hvordan den voksne holder bogen, starter med forsiden, ser på teksten for at læse, bladrer videre, lukker bogen i, når historien er slut. Det lille barn begynder også tidligt at kommunikere med sig selv og andre gennem tegninger, kruseduller og måske små beskeder med legeskrivning. På samme måde har barnet uden synssans behov for at få tidlige erfaringer med skriftsproget og læsning som forudsætninger og fundament for læse- og punktskriftindlæring.

Hvordan...?

De voksne (forældre, familie, pædagoger, lærere og synskonsulenter) omkring barnet må tænke kreativt for at give barnet de samme muligheder for at tilegne sig forudsætninger som seende børn gør. Så ud over at fortælle og italesætte (lyden af HjemIs-bilens ringen, duften fra pølsevogn, bageri o.lign.), hvad der sker og er i omverdenen omkring barnet, skal barnet have mulighed for at få de samme ting og elementer præsenteret taktilt, at få det i hænderne, føle og mærke på det for at lære det at kende. Det vil sige, at barnet skal:

- Have bøger i hænderne, der indeholder:
  - ✓ taktile (følbare) illustrationer
  - ✓ punktskrift
  - ✓ ting (fx punkter, prikker, perler) der skal findes ved at føle sig frem
  - ✓ materialer, man skal følge i historien (fx overflader med forskellig tekstur)
- Skrive på et punktskriftapparat (fx den gammeldags skrivemaskine, Perkinsmaskinen eller elektronisk apparat), så det at skrive kan mærkes
- Tegne på og med materialer, der kan efterfølgende kan mærkes.
- Punktskrift, hvor seende børn møder sortskrift (udvalgte relevante steder)

Punktskrift, taktile materialer og erfaringer med omverdenen skal altså "ind med modermælken".

Lige som seende børn skal nå et vist erfarings- og kognitivt niveau, før de er klar til at lære at læse, gælder det samme selvfølgelig også for børn med blindhed. De skal have en vis sprog- og begrebsverden på plads, bl.a. kende dagligdagsbegreber og overbegreber, kunne finde forskelle og ligheder og kategorisere.

Mange seende børn kan skrive deres eget navn og kender flere bogstaver, når de starter i 0. klasse. Fra flere forældre til nu unge punktlæsere og fra de unge selv får jeg udsagn om, at de oplever, at det har været en kæmpe fordel for dem at have lært punktbogstaverne i børnehaven inden skolestart. Og de, der skulle lære punktbogstaverne i skolen samtidig med, at læseindlæringen var gået i gang, har følt det som et

stort arbejdspress. Det kunne være en erfaring at bringe videre til kommende punktlæsende børns forældre og pædagoger.

Gennem indskoling følger de elever, der skal være punktlæsende, læseindlæringen sammen med de øvrige elever.

Det kræver selvfølgelig, at lærerne og de ekstra ressourcepersoner, der skal være til stede, har kendskab til punktskrift og brugen af punktskriftapparaterne, så de kan undervise eleven i punktskrift og indtænke behovet for særligt tilrettelagte materialer.

Det anbefales, at punktlæsende elever tidligt i læseprocessen også lærer forkortet punktskrift. Forkortet punktskrift, adgangen til tekster i punktskrift og tilrettelæggelse af særlige materialer og undervisningen er et helt kursus for sig, som jeg kan skrive en artikel om i næste års årsrapport.

Børn med yderligere funktionsnedsættelser, som udvikler sig i et langsommere tempo og går på specialinstitution og specialskole, skal også have muligheden for at lære punktskrift og læsning. Jeg har erfaringer med flere børn og unge, som har lært både punktskrift og at læse gennem deres forløb på en specialskole. Derfor skal vi huske at give dem chancen også.

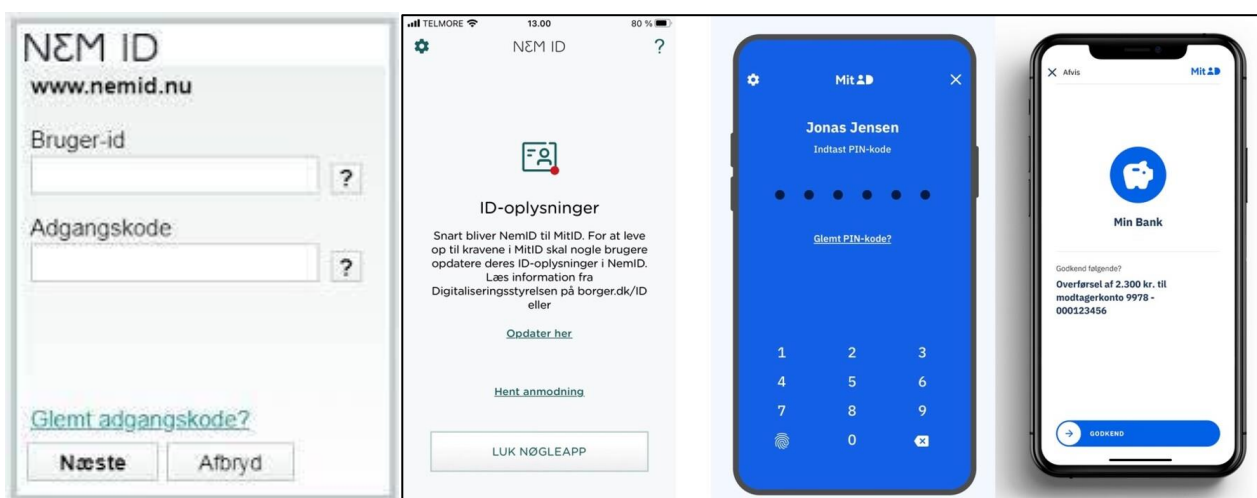
*Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge*

Fra Nem-ID til Mit-ID

AF ANDERS FYNBO MORTENSEN, IT-KONSULENT

Nu og i den kommende tid er vi i en overgangsperiode mellem nem-id og mit-id. Funktionaliteten er testet/afprøvet i forhold til synshandicappedes brug, men at blive oprettet som bruger af det nye system, er en udfordring, som fører til flere henvendelser og behov for hjælp fra synskonsulenter.

Som borger i Danmark, et af verdens mest digitaliserede samfund, finder mange at de ofte udfordres af opdateringer på hjemmesider, de digitale tjenester, som dagligdagen kræver man må benytte sig af.

Det gælder i mindst lige så høj grad for synshandicappede borgere, som ud fra et ønske om selvstændighed eller mangel på hjælp, må møde og klare disse udfordringer. På trods af bestemmelser i lovgivning om tilgængelighed bliver disse udfordringer generelt ikke mindre. Som synskonsulenter møder vi ofte et behov for mere indgående kendskab til/undervisning i brug af synskompenenserende programmets mange funktioner, for at borgerne bliver i stand til selvstændigt at håndtere kravene.

De af vores borgere som er brugere af smartphone, vil ofte vælge at benytte app'en "mit id" når der skal logges på. Tilknytning til systemet kræver, at man skal igennem en del trin, som kan være vanskelige for en synshandicappet at klare på egen hånd. Hertil kommer at processen er tidsbegrænset, så det kan være svært at nå at læse instruktionerne og få foretaget de rigtige valg under vejs.

Andre vil vælge en kodeboks, som er udviklet til synshandicappede, og som med syntetisk tale oplæser den kode, som skal bruges til at logge på. Også denne løsning vil for nogle borgeres vedkommende kræve bistand og undervisning i forbindelse med oprettelse og betjening af boksen.

Nogle vil i deres netværk have mennesker, som de har tillid til, og som har kompetencer og vilje til at hjælpe med problemer af den slags, men nogle sager tyder allerede på, at flere må bede synsfaglige IT-medarbejdere om hjælp til at klare det.

Disse borgere er nødt til at betro ”fremmede mennesker” indsigt i personlige oplysninger som fx adgangskoder.

Løsningen af den enkelte borgers problemer i forbindelse med overgangen, må forventes at blive en en-gangs-opgave, men samlet set vil det betyde en udvidelse af it-konsulentens/synskonsulentens opgaver.

Anders Fynbo Mortensen
IT-konsulent

Alder er ikke bare et tal – Et tilbageblik på hjælpemidler og ældre gennem de sidste 20 år

AF MALENE SØHUS, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

Jeg har snart været ansat på Synscentralen i snart 20 år. Et tilbageblik fortæller mig, at der er mange ting, som har ændret sig. Både de borgere, vi servicerer, og de hjælpemidler, vi udlåner.

Lydbøger

Hjælpemidlerne, vi benytter, er blevet meget mere tekniske. Da jeg blev ansat, var lydbøger lig med bøger på kassettebånd til en afspiller med en ofte tvivlsom lyd – men det var den løsning, der fandtes dengang.

Bøgerne kom i store kassetter med postvæsenet, og en bog kunne sagtens fylde 6-10 kassettebånd.

I dag er lydbøger på CD, og en digital afspiller kan lånes, så bøgerne kan høres med en fin lyd kvalitet. De mere teknisk kyndige borgere hører i dag lydbøgerne på iPad eller tablet, smartphone eller computer.

Hører man i dag lydbøger på en afspiller med særlig indretning for blinde og svagsynede, kan en bog være på en enkelt CD, så det er ikke længere så tungt for postvæsenet at levere lydbøger. Er man færdig med at høre en lydbog på CD, kan den blot smides med restaffaldet ud, da det er bedst og mest miljømæssigt at fremstille en ny bog, fremfor at skulle sende den samme CD frem og tilbage på tværs af landet.

CCTV

Skulle man for 20 år siden benytte et CCTV (læseskærm) til forstørrelse, var det noget af et slid at få apparatet bugseret og op ned ad trapper og ind og ud ad døre. CCTV var store apparater med store gammeldags billedrørsskærme. De var store og tunge. Der skulle en helt særlig grund til at få bevilget et apparat i farver og med stor skærm, da det var bekosteligt med billedrørsskærme i farve. Og var det nu også nødvendigt med et apparat i farver?

I dag er skærmene til CCTV fladskærmsskærme med super kontrast og altid med farve. Mange læseskærme kan i dag kobles til computer og til tv. Ofte er skærmene på 24 tommer. Skærmene kan let justeres i højde og placeres i en korrekt læsevinkel. De er lette at flytte rundt med, og udviklingen har på sigt måske sparet mig og andre konsulenter for en tidlig rygskade!

Lupper og anden forstørrelse

Påhængslupper var lupper, der blev monteret på en bordlampe. Det var en løsning man kørte med i mange år.

I dag er der kommet mere fikse luplamper til, og lupperne er lavet, så de ikke længere skal fastgøres på en lampe med en klemme. Lupper med lys er ikke længere med glødepærer, men har fået nye Led-pærer i stedet.

Mobiltelefoner, tablets og computere kan ligeledes være en stor hjælp for mange, når vi taler om at få forstørret en tekst. Det er ikke længere alle, der har brug for så mange synshjælpemidler, men mere brug for vejledning i egne elektroniske devices, hvilket bestemt også er en meget vigtig og til tider tidskrævende opgave.

For 20 år siden producerede vi telefontavler med stor skrift. I dag kan vi tale med "Siri" eller "Hey Google", der så ringer op til det talte navn. Telefoner med store taster er blevet meget mere almindelige og kan købes flere steder. På den måde er det godt at KTAS-monopolet blev brudt. Der er mere at vælge mellem og til en bedre og lavere pris.

Den digitale udvikling er svær for de ældste af vores borgere, men er rigtig god for dem, der formåede at hoppe på vognen i rette tid. Det giver os konsulenter en varieret arbejdsdag at skulle møde så mange forskellige typer af ældre med så mange forskellige forudsætninger. Nogle vil helst læse med en håndlup, andre er blevet gode til tablets og mobiltelefoner.

Hjælpemidlerne er generelt set også blevet billigere. Der er ikke længere så mange hjælpemidler, det kan betale sig at reparere. Det er egentlig en god udvikling, da der så hurtigere kommer flere tilgængeligheder og muligheder i de nye produkter. Borgerne får hurtigere udskiftet til hjælpemidler, der er mere up-to-date.

Belysning

Lys er også et område, der har gennemgået en stor udvikling. Glødepærer og lysstofrør næsten forsvundet fra markedet, og sparepærer er også helt på vej ud. Halogen-pærer er som regel gode, men meget dyre i strøm, så i dag er det foretrukne lys bestående af LED. Her kan det lade sig gøre at finde korrekt lysfarve, korrekt lysstyrke og samtidig bruge meget lidt strøm. Lys bruger vi en del tid på at vejlede borgerne i, for selv om LED-lys har været på markedet i efterhånden mange år, så er der stadig mange ældre med forkert eller al for sparsom belysning.

De nye ældre

Borgerne, vi har med at gøre, er der også sket en ændring hos. Jeg er på voksenområdet, og har derfor mest erfaring med de ældre i den sidste del af livet.

De ældre i dag er ikke blot en fælles betegnelse, men en gruppe af mange forskelligheder. Nogle ældre er gamle i ordets egentlige forstand. De har ikke længere det store livsmod, og orker ikke længere at tage stilling til ret mange ting. Denne gruppe er dog meget lille.

De fleste ældre i dag er friske. Mange ældre er både mere friske mentalt og fysisk langt oppe i alderen. Lægevidenskaben, gode boligforhold, fokus på sund kost og motion har gjort sit til, at mange ældre er friske langt op i alderen.

Der er gået en lille smule mode i, at gerontologien også skal have plads i politik og medier. Ældresagen, Ensomme Gamles Værn, Gerontologisk selskab og mange flere er et godt talerør for borgere i den 4. alder.

For 20 år siden snakkede vi på Synscentralens gange om, at snart skulle vi besøge borgere sidst i 80'erne. I dag besøger vi hver eneste uge borgere, der er tæt på eller over de 100 år! Der er ikke kun lagt flere år til den gennemsnitlige levealder, men også lagt mere liv til årene man lever i.

Hjælpemidlerne til borgere med dårligt syn kan gøre, at de ældre stadig kan være med i mange af de aktiviteter, der alle steder tilbydes de ældre. Og mange ældre vil borgere vil rigtig gerne være sociale og blande sig i samfundsdebatten.

Vi har kontakt til mange af vores borgere i langt flere år, og vi får derved et rigtig godt kendskab til mennesket bag, hvilket gør det lettere at iværksætte den korrekte hjælp. Det giver også flere besøg hos den enkelte borger, da hjælpen hele tiden skal tilpasses synet og den livsfase, den ældre nu befinder sig i.

De fleste ældre bor i eget hjem. Kun de meget dårlige ældre besøger vi på plejecentrene. De ældre klarer sig som regel godt. Mange laver stadig selv mad, bager, klarer den personlige hygiejne selv og kan selv holde hus og hjem pænt langt op i alderen, og de har måske kun hjælp til rengøring hver anden eller tredje uge.

Mange af de ældre kommer mere ud end før i tiden. De er gode til at gribe de tilbud, der er omkring dem i diverse foreninger og i kommunerne. De er gode til at få brugt synshjælpermidlerne, så de kan være sociale sammen med andre i flere år end før. Mange af de ældre vi besøger føler at de har et godt liv med et godt indhold. De vil gerne stadig være en del af samfundet.

Vi skal som synskonsulenter blive ved med at sørge for, at de ældre får mange gode dage til trods for de begrænsninger et nedsat syn giver. Og så må vi – som de ældre – følge med udviklingen. Vi bliver jo også selv ældre og ældre for hver dag, der går.

”Jeg skulle til undersøgelse på sygehuset” Sygeplejersken ville give mig en hånd, da jeg skulle op i sygesengen. ”Det behøver du ikke, sagde jeg. Jeg kan sagtens svinge benene så højt op, at jeg selv kan klare det. Selv om jeg er over 90 år, betyder det jo ikke, at jeg ikke er i god fysisk form” Og så viste borgeren mig, at hun uden problemer kunne stå på gulvet og svinge benet op på eget spisebord!

Citat fra synshandicappet dame fra Lolland.

*Malene Søhus
Synskonsulent for Voksne*

De ældre borgere på Synscentralen

AF VIBEKE BILLE, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

I 2021 udgav VIVE (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd) rapporten "Ældre med synstab", hvor levevilkår for ældre med synstab undersøges.

På side 108 i rapporten "Ældre med synstab" fra VIVE (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd), hvor levevilkår for ældre med synstab undersøges konkluderes det, at ældre med synstab overordnet set er en udsat gruppe, men at ældre med synstab samtidig er en meget sammensat gruppe: Der er store variationer i forhold til synstabet sværhedsgrad, øvrige funktionsnedsættelser, forventninger til tilværelsen, det sociale og familiære netværk, osv. – alt sammen faktorer som påvirker, hvordan og i hvilken grad den ældre borger oplever synsrelaterede barrierer og udfordringer. Der er derfor også stor forskel på, hvilke ønsker og behov til hjælp og støtte de ældre med synstab giver udtryk for.

I konklusionen peges dog på områder, hvor en øget indsats kunne have positiv betydning for mange ældres synsrehabilitering, bl.a. en styrket indsats for at imødekomme de psykologiske og sociale konsekvenser af et synstab og helt basalt: mange ældre efterlyser bedre information om deres øjensygdom.

På Synscentralen er synskonsulenterne for voksne/ældre meget opmærksomme på at se borgerens rehabiliteringsforløb som en proces bestående af groft sagt to dele:

1. En ydre praktisk arbejdsproces, hvor fokus er på konkrete løsninger på vigtige aktivitetsproblemer i hverdagen (læsning og kommunikation, ADL, mobility)
2. En indre mental bearbejdningsproces, som synskonsulenten kan støtte ved at give borgeren tid og rum til at snakke om og reflektere over det ændrede liv med en synsnedsættelse. (Udredning af synsvanskeligheder hos voksne, God Praksis vejledning s. 19, DTHS.)

Ofte er den indre mentale bearbejdningsproces den største udfordring og en forudsætning for, at den samlede rehabilitering lykkes.

I flere år har Synscentralens voksenkonsulenter afholdt såkaldte "Livsomstillingskurser" for de ældre borgere – med fokus på det bedst mulige liv med en synsnedsættelse og med fokus på begge arbejdsprocesser, ikke mindst den indre mentale bearbejdningsproces. Kursusformen er velegnet til dette,

fordi læring sker i et fællesskab med ligestillede og med mulighed for at møde rollemodeller, udveksle tanker og erfaringer og måske skabe endda nye relationer. Vi har sædvanligvis omkring 15 deltagere på holdet.

Kurset forløber over 4-5 dage. Blandt andet informerer optometrist Henrik Holton om de øjensygdomme, der er relevante for kursisdeltagerne. Det er for langt de fleste vigtigt at vide, hvad der kendetegner ens "egen" øjensygdomme – hvad man kan forvente og ikke forvente, hvorfor synet "gør sådan og ikke sådan" etc. Det er et indlæg, som altid afføder mange og relevante spørgsmål.

En psykolog taler med kursisterne om, hvordan man typisk kan reagere f.eks. med sorg og krise, når man rammes af en alvorlig synsnedsættelse. Hvad er normalt? Hvad kan man selv gøre? Hvornår skal man overveje at søge hjælp? Synsnedsættelsen kan være en stor udfordring for selvopfattelse, mening, identitet. De aldersrelaterede synsnedsættelser, som ofte er progredierende, indebærer næsten altid frygt: Hvad nu, hvis og når det bliver værre?

Herudover formidler synskonsulenterne praktiske emner som fx belysning, kommunikation, ADL og mobility. Der er på hele kurset afsat god tid til indbyrdes erfaringsudveksling.

I efteråret 2021 måtte vi på grund af Covid-19 desværre aflyse en kursusaften med deltagelse af pårørende, da vi vurderede, at smitterisikoen ville blive for stor.

Vi håber meget at kunne gennemføre et eller flere nye kurser i 2022!

Vibeke Bille
Synskonsulent for voksne

Slået i hovedet med rundboldbat – en case fra det virkelige liv

AF HENRIK HOLTON, OPTOMETRIST

I Danmark rammes ca. 25.000 personer årligt af hjernerystelse. Hjernerystelse er en tilstand, der kan give symptomer som fx hovedpine, svimmelhed, koncentrationsbesvær, søvnproblemer, lyd- og lysfølsomhed og andre synsproblemer. Mange med hjernerystelse har store gener af disse symptomer, men i langt de fleste tilfælde forsvinder de af sig selv i løbet af få uger.

Undersøgelser viser imidlertid, at ca. 10 pct. af patienter med hjernerystelse har symptomer i mere end 3 måneder uden at opleve bedring. Denne gruppe kendes under diagnosen Postcommotionel Syndrom (PCS).

Personer med PCS har ofte svært ved at kunne varetage deres job og sygemeldes typisk i længere perioder. For nogle er det nødvendigt med flexjob efter en sygeperiode, og flere har svært ved leve et helt almindeligt liv på grund af deres symptomer.

PCS-patienter har ofte brug for et specialiseret tværfagligt rehabiliteringsforløb, før de oplever bedring af deres symptomer. I forbindelse med synsproblemer er det ofte en optometrist, der varetager den synsmæssige udredning, herunder synstræning. På Synscentralen i Vordingborg udføres synstræning efter anerkendte og evidensbaserede metoder.

Case

I sommeren 2021 blev Marius på 10 år henvist af sin øjenlæge til Synscentralen i Vordingborg, da han efter voldsom hjernerystelse i april måned havde svært ved at deltage i skoleundervisning på grund af hans symptomer. Marius betragtes som en intelligent og social velfungerende dreng og kommer fra en resursestærk familie.

Marius fik sit hovedtraume i forbindelse med leg i skolen. Klassen spillede rundbold, og ved et uheld blev han ramt hårdt i hovedet med rundboldbattet. Marius blev kørt til skadestue hvor han blev scannet, og resultatet viste, at der ikke var blødninger i og omkring hjernen. Marius' symptomer umiddelbart efter hovedtraumet var udtalt kvalme, sløret syn, hovedpine og lysfølsomhed.

Marius har efterfølgende været hos optiker for at finde ud af, om briller kunne hjælpe. Optikeren fandt ikke grundlag for dette og henviste i stedet til øjenlæge.

Hos øjenlægen viste undersøgelsen, at Marius var moderat langsynet på begge øjne. Øjenlægen fandt lige som optikeren ikke grundlag til at ordinere briller, men henviste i stedet Marius til Synscentralen i Vordingborg på grund af hans synsproblemer.

Knap 6 måneder efter hovedtraumet var Marius stadig generet af sine symptomer og styrken af symptomerne var ikke aftaget. Den eneste bedring han oplevede var, at han ikke længere havde sløret syn. Marius var stadig meget lysfølsom og fik hovedpine og kvalme ved alle former for nærarbejde (læsning, se på computer mv.). Før hovedtraumet havde Marius ingen synsproblemer.

Synstræning med Aperture Ruler.

Synsundersøgelsen

Den 1. oktober havde Marius tid på Synscentralen. Synsundersøgelsen viste, at Marius havde normalt synsskarphed på begge øjne, men et dårligt fungerende samsyn (konvergensinsufficiens, dvs. problemer med at dreje øjnene ind mod næsen), der med stor sandsynlighed var forårsaget af hovedtraumatet samt ringe evne til at fokusere skarpt (akkomodation). Dette betød, at Marius så sløret og dobbelt, når han skulle læse. Da der var god prognose for at bedre Marius' samsyn og derved reducere hans symptom, blev der iværksat synstræning 2 gange dagligt, 6 ud af ugens 7 dage i 4 uger.

Kontrol

Den 1. november var Marius til kontrol. Han havde trænet dagligt 2 x 10 minutter i 4 uger og oplevede mærkbar bedring af sine symptomer. Han var utilpas i starten, da han skulle udføre synstræningen, men han opdagede hurtigt, at øvelsen hjalp på hans synsgener. Marius kan nu læse i længere tid før han bliver træt i øjnene, og hovedpinen og kvalmen er formindsket væsentligt, og lysfølsomheden var ophørt.

Klinisk kunne der efter synstræningen måles væsentlig bedring af evnen til at dreje øjnene ind, og fokuseringsevnen (akkomodationen) var normaliseret. Disse fremskridt betød, at Marius fik et langt bedre og mere smidigt samsyn.

Synstræning med koncentriske cirkler.

Effekt på længere sigt

I Marius' tilfælde var der god effekt af synstræningen. Det viser både de objektive test og den subjektive oplevelse af træningen. Marius oplevede selv, at hans synsklager blev reduceret væsentligt, og at han havde det generelt bedre efter 4 ugers synstræning. Marius udtrættes stadig ved vedvarende og intellektuel udfordring, og han har fortsat problemer med at bytte om på bogstaverne, når han læser. Disse symptomer er formentligt kognitivt betinget og bedres ikke med synstræning, men vil sandsynligvis aftage over tid. Marius synstræningsforløb strakte sig over 8 uger og er i dag afsluttet.

Vigtigt at finde den rigtige træningsmetode

Der findes forskellige anerkendte behandlingsmetoder inden for synstræning, men vigtigst er at vælge en metode, der passer til patientens mentale overskud. Mental træthed og kognitive udfordringer ses hyppigt hos PCS patienter. For svære og krævende samsynsøvelser kan derfor forårsage, at synstræningen opgives. Omvendt ses stor motivation hvis synstræningen er afstemt patientens mentale overskud.

Det er veldokumenteret, at synstræning kan gavne raske personer med samsynsproblematik, men effekten hos PCS-patienter er stadig sparsomt belyst. Om Marius' symptomer aftog på grund af synstræningen, er derfor uvist, men min erfaring er, at synstræning ofte kan lindre eller helt fjerne de synsmæssige vanskeligheder, der ses ved PCS.

Synscentralen følger med i de studier, der belyser evidensbaseret synstræning ved hjernerystelse.

*Henrik Holton
Optometrist*

Opgørelser

Børneområdet

Aldersgruppe	Antal børn i Specialvejledning	Antal børn i vejledning på almenområdet	I alt
0 - 6 år	21	3	24
7 - 17 år	43	37	80
I alt	64	40	104
Høring			42

Antal børn fordelt på alder og funktionsnedsættelse

Af 42 høringssager i 2021 førte 3 til, at Synscentralen optog vejledning og tilmeldte børnene til Synsregisteret, 15 er stadig under udredning, og en del heraf forventes indmeldt. 24 høringssager er afvist/henlagt. I forbindelse med afvisning af en sag formidler Synscentralen altid den aktuelle viden om sagen, således at man ikke forlader Synscentralen med uforrettet sag.

Visus	Antal
-lys – 2/60 (praktisk blind)	14
3/60 – 6/60 (socialt blind)	10
> 6/60 (svagsynet)	56
Uoplyst/kan ikke måles	24
I alt	104

Antallet af børn fordelt på synsstyrke (visus).

Der er et øget antal børn med ingen eller begrænset lyssans og uden yderligere funktionsnedsættelser.

De skal lære at benytte blindeteknikker og strategier, for eksempel punktskrift og mobility.

Det betyder en øget aktivitet på dette område med kurser, skoledage og undervisning i punktskrift, brug af teknologiske hjælpemidler, mobility og ADL (Almindelig Dagligdags Leve-

vis). På Synscentralens hjemmeside findes link til artiklen: "En skoledag på Synscentralen i Vordingborg", i "Øjensynligt" nr. 1, 2015, udgivet af "Landsforeningen af forældre til blinde og svagsynede".

Antallet af "uoplyst" vedrører børn, der ikke er endeligt udredt af Kennedy Centrets Øjenklinik eller børn, hvor synsstyrken er vanskelig at udmåle.

I forbindelse med evalueringen af kommunalreformen i 2013 fik Socialstyrelsen kompetence til at udsende centrale udmeldinger til kommunerne. Et af de specialiserede områder, som er blevet udmeldt er:

"Børn og unge med alvorlig synsnedsættelse 0-17 år".

Det er blevet undersøgt, om der sker den nødvendige koordinering og planlægning af de højt specialiserede indsatser og tilbud på tværs af kommuner og regioner i forhold til denne gruppe.

Det tværkommunale samarbejde på Synscentralen medfører, at kommunerne ikke oplever udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede tilbud.

Det vil sige, at kommunerne løfter deres vejlednings- og rådgivningsforpligtelse. Det er dog en forudsætning, at Synscenter Refsnæs kan bidrage med udredning for eksempel med psykolog, fysio- og ergoterapeut, materialeproduktion, uddannelse af fagprofessionelle, base for vidensudvikling og synsfaglige netværk.

Antal kontakter i form af besøg eller indkaldelser

Synskonsulenternes direkte kontakt med børn, forældre, skoler og institutioner finder bl.a. sted ved besøg eller ved indkaldelse til undersøgelse hos Synscentralens optiker med efterfølgende samtale med synskonsulentten.

Derudover finder en hel del kontakt sted via telefon og mail, på kurser for lærere, forældre og børn og ved aktivitetstilbud til børnene, som eksempelvis den årlige Computer Camp på Synscentralen.

På grund af overgang til nyt klienthåndteringssystem og den måde, vi har valgt at registrere på, kan vi ikke længere trække specifikt antal på besøg og indkaldelser. Vi har registreret, at **der har været kontakt til alle 104 børn** i 2021.

Kontakter	Skolebørn – kun synshandicap	Småbørn og flerhandicap
I hjemmet	41	177
På skole/institution	257	145
På Synscentralen	76	6
I alt	374	328

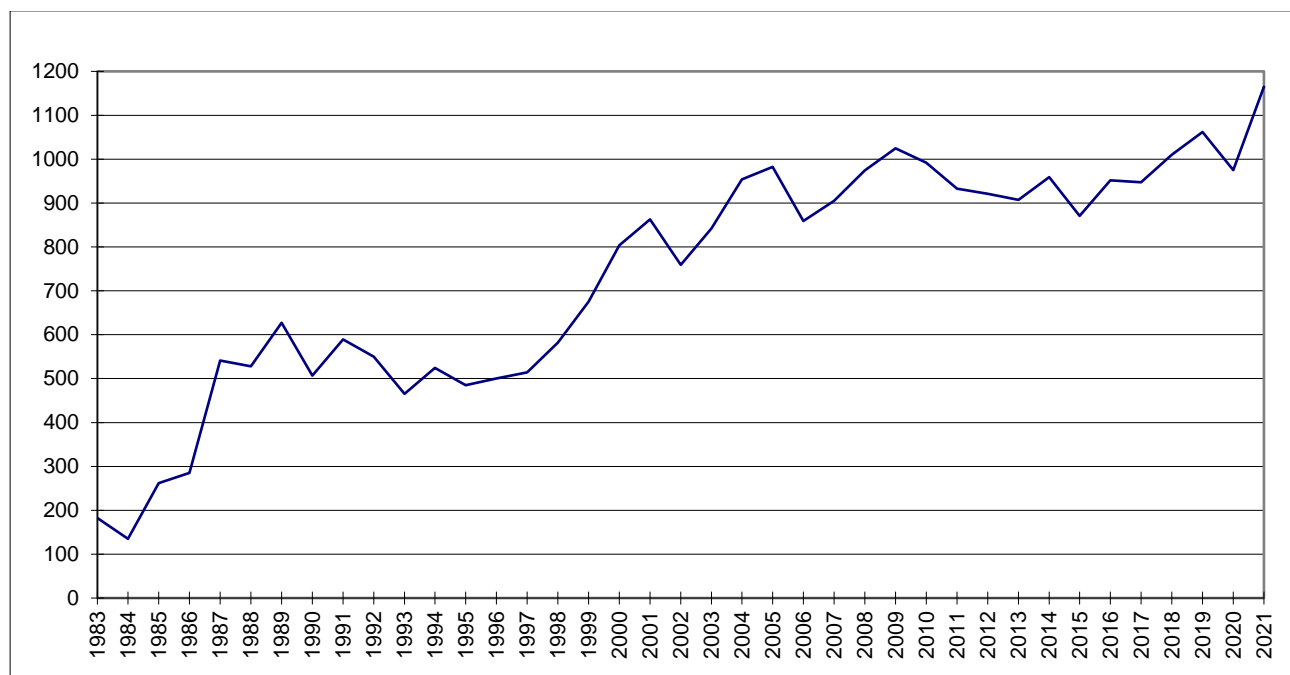
Kommune	Befolkningsantal Pr. 1.10.2021	Antal synshandicappede børn	Promille af befolkningstal
Faxe	37.062	7	0,19
Guldborgsund	60.317	23	0,38
Lolland	40.241	18	0,45
Næstved	83.650	41	0,49
Vordingborg	45.377	15	0,33
I alt	266.647	104	0,39

Oversigt over antallet af børn i vejledning fordelt på kommuner

Det gennemsnitlige antal børn med nedsat synsfunktion, som Synscentralen har kontakt med, i promille af befolkningsgrundlaget, har i perioden 2005-2013 svinget mellem 0,37 og 0,40. I 2014 steg det til 0,44 men ligger de senere år igen i intervallet 0,37 og 0,40. Gennemsnittet for Region Sjælland er iflg. årsberetning 2014 fra Kennedy Centret/Statens Øjenklinik 0,38 promille.

Voksne blinde og svagsynede

Antal borgere - der har været kontakt med - pr år (personer over 17 år)

Efter at have ligget ret konstant i over 10 år begyndte antallet af henvendelser at stige i 1998. Dette var samtidig med, at Serviceloven flyttede bevillingskompetencen for størsteparten af hjælpemidler til synshandicappede til amterne (fra kommunerne).

Fra 2006 tælles på antal borgere vi har haft kontakt med i året. For 2020 er der et fald som formentlig kan tilskrives Corona. Til gengæld er der en stigning til 1165 borgere i 2021.

Henvendelse ved	2014		2016		2018		2019		2020		2021	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Selv	425	44,3	427	44,9	435	39,3	542	43,0	632	51,3	899	52,7
Familie	150	15,6	162	17,0	166	15,0	256	20,3	207	16,8	391	22,9
Øjenlæge	104	4,2	99	10,4	87	7,9	78	6,2	66	5,4	83	4,9
Sundhedspersonale *)					56	5,1	84	6,7	67	5,4	78	4,6
ViSP *)					77	7,0	63	5,0	59	4,8	59	3,5
Optiker	40	1,5	41	4,3	54	4,9	33	2,6	21	1,7	40	2,3
Plejhjem	38	4,0	32	3,4	45	4,1	49	3,9	43	3,5	37	2,2
Socialforvaltningen	25	2,0	20	2,1	36	3,3	35	2,8	34	2,8	33	1,9
Hjerneskaderehabil. *)					55	5,0	41	3,3	32	2,6	31	1,8
Dansk Blindesamfund	19	4,5	19	2,0	27	2,4	25	2,0	21	1,7	12	0,7
Bo- Naboskaber	14	2,6	11	1,2	20	1,8	8	0,6	7	0,6	8	0,5
Jobcenter/IBOS *)					3	0,3	6	0,5	6	0,5	7	0,4
Hørekonsulent *)					12	1,1	3	0,2	1	0,1	3	0,2
CFD *)					8	0,7	8	0,6	1	0,1	2	0,1
Samarbejdspartnere	43	10,8	98	10,3								
SC opfølgning	52	5,4	11	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Andre	49	5,1	32	3,4	25	2,3	30	2,4	35	2,8	23	1,3
I alt	959	100,0	952	100,2	1.106	100,2	1.261	100,1	1.232	100,1	1.706	100,0

Hvem foretager henvendelsen? (personer over 17 år)

Visitation sker efter henvendelse og baseres på øjenlægeoplysninger. Personer, der i årets løb alene har modtaget kort vejledning pr. telefon, tælles ikke med i antal henvendelser.

*) Disse er for 2018 registreret under Samarbejdspartnere.

Kommune	Antal	%
Faxe	191	11,2
Guldborgsund	345	20,2
Lolland	270	15,8
Næstved	521	30,5
Vordingborg	379	22,2
I alt	1.706	99,9

Henvendelser fordelt på kommuner.

Antal personer 18 år og derover

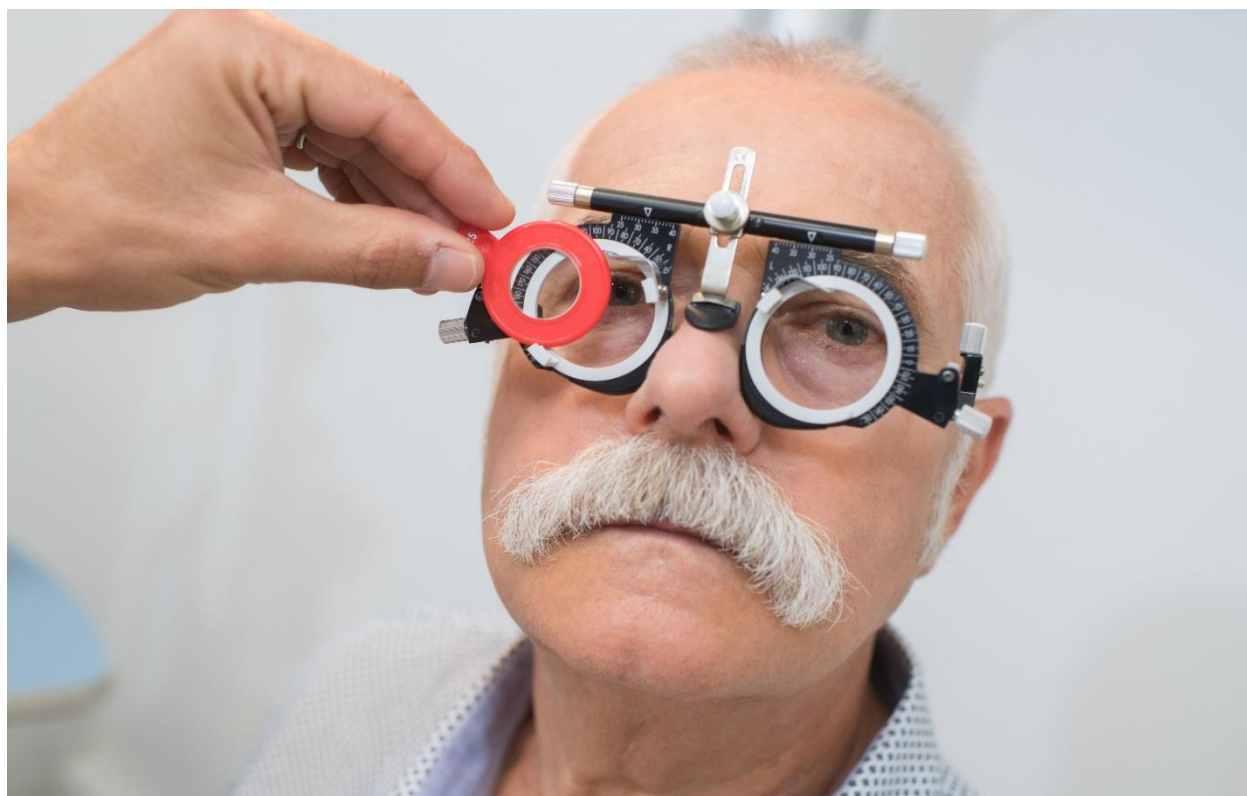
Diagnose	Antal	% af alle	%
Alderspletter på nethinde (AMD)	857	50,2	58,1
Dobbeltsyn eller øjenmuskellammelse	64	3,8	4,3
Grøn stær (Glaukom)	49	2,9	3,3
Indsnævret synsfelt (Retinitis pigmentosa)	44	2,6	3,0
Synsnervesvind	40	2,3	2,7
Apopleksi, uden egentlig synsdiagnose	39	2,3	2,6
Nedsat øjendrejning – indad (Konvergensinsufficiens)	37	2,2	2,5
Synsfeltdefekter	36	2,1	2,4
Commotio, uden egentlig synsdiagnose	33	1,9	2,2
Medfødt nethindeforandring	30	1,8	2,0
Forandringer i hornhinde	29	1,7	2,0
Øjensygdom uden specifikation	29	1,7	2,0
Sukkersygeforandringer på nethinde	28	1,6	1,9
Ekstrem nærsynethed (Myopi)	27	1,6	1,8
Grå stær (Cataract)	26	1,5	1,8
Indopereret øjenlinse	22	1,3	1,5
Amblyopi	15	0,9	1,0
Manglende øjenlinse (Afaki)	15	0,9	1,0
Ufrivillige øjenbevægelser (Nystagmus)	13	0,8	0,9
Anden forandring i nethinde uden diagnose	12	0,7	0,8
Blodprop i øjet	11	0,6	0,7
Nethindeløsning	8	0,5	0,5
ROP	6	0,4	0,4
Albinisme	5	0,3	0,3
Udviklingshæmmet	1	0,1	0,1
Afventer/Uoplyst	230	13,5	
I alt	1.706	100,2	
I alt ekskl. afventer diagnose	1.476		99,8

Fordeling af henvendelser på diagnoser (personer 18 år og derover).

Visus	2020		% fordeling ekskl. Afventer								
	Antal	% af i alt	1993	1999	2005	2008	2011	2014	2017	2020	2021
-lys - 1/60	85	5,0	7,3	12,4	7,4	10,4	8,9	10,2	7,9	6,3	6,0
>1/60 - 3/60	126	7,4	12,5	12,3	8,4	10,3	10,9	10,4	8,9	10,7	8,8
> 3/60 - 6/60	162	9,5	22,9	20,9	17,3	13,0	15,1	12,0	10,1	10,6	11,4
> 6/60 - 6/18	487	28,5	42,1	41,8	39,3	36,3	33,3	33,1	33,2	36,2	34,2
> 6/18	562	32,9	13,7	7,8	11,5	27,0	29,1	30,3	37,0	36,0	39,5
Uoplyst	2	0,1	1,4	4,8	16,1	3,0	2,7	3,9	2,8	0,2	0,1
Afventer	282	16,5									
I alt	1.706	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9	100,0	100,0

Fordeling af henvendelser på visus (synsstyrke) (personer 18 år og derover)

Adgangen til hjælp fra Synscentralen afhænger af, om man opfylder kriterierne for at være svagsynet eller blind eller har en medicinsk-optisk defineret øjensygdom. Disse kriterier tager udgangspunkt i måling af skarpsynet (visus) og synsfeltet. Imidlertid er der gennem de senere år kommet stigende opmærksomhed på, at kontrastsynet har afgørende betydning for det funktionelle syn. Denne realitet har Synscentralen taget konsekvensen af ved at åbne for hjælp til borgere, som har nedsat kontrastsyn i et sådant omfang, at deres funktionelle synsevne kan sammenlignes med svagsynedes. Der har ligeledes gennem de senere år været øget fokus på hjerneskadeområdet og derfor også på synsproblemer hos hjerneskadede. Disse borgere har ofte en visus der er bedre end svagsynsgrænsen (6/18), men har behov for udredning og/eller assistance fra optometrist og synskonsulent.

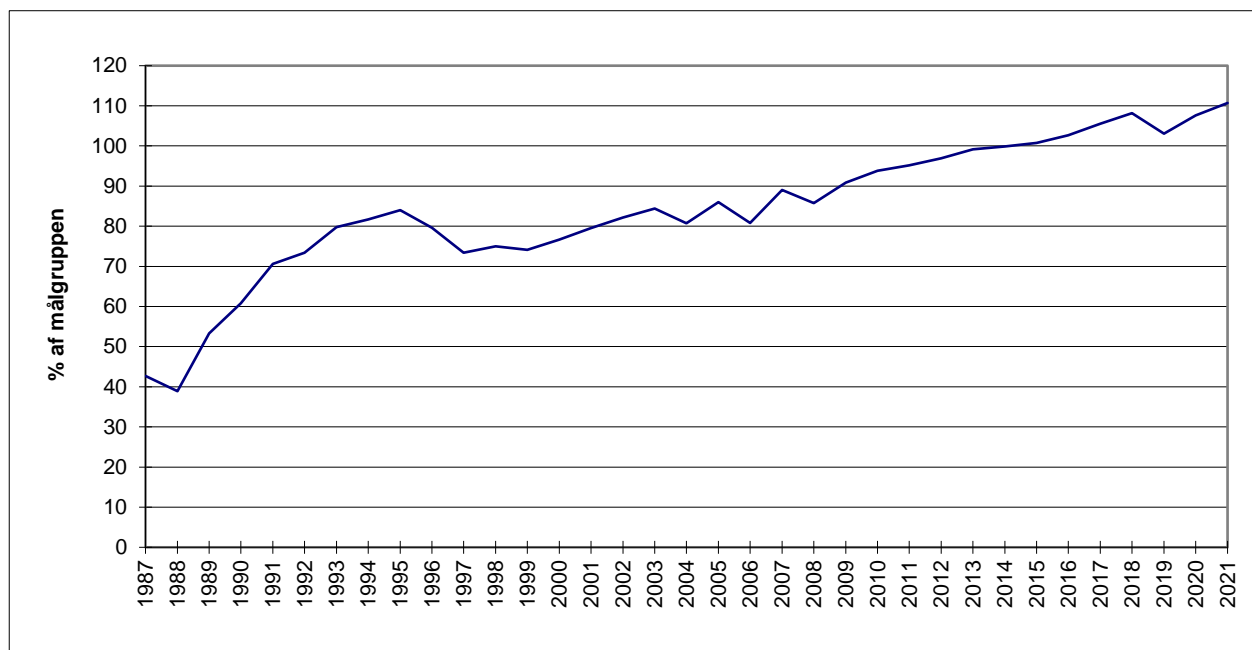

Fælles optællinger (børn og voksne)

Kommune	Befolknings- antal Pr. 1.10.2021	Antal registrerede synshæmmede	Synshæmmede: %-del af Befolkning	65 år og derover: %-del af befolk- ning
Faxe	37.062	337	0,91%	23,0 %
Guldborgsund	60.317	636	1,05%	27,9 %
Lolland	40.241	497	1,24%	30,6 %
Næstved	83.650	898	1,07%	22,4 %
Vordingborg	45.377	585	1,29%	28,3 %
I alt	266.647	2.953	1,11%	25,9 %

Demografi

En del øjensygdomme er aldersbetingede, og der vil derfor være flere blinde/svagsynede i en kommune med større andel af ældre. Med nyt klientsystem (siden 2018), har det været muligt, at få opgjort antal kendte lidt skarper. Bl.a. er nogle rene brillebevillinger fjernet. Desuden er registreringen af døde sket pr. 31.12, hvor det tidligere har været manuelt arbejde henover nov-dec måned. Når antallet af kendte igen stiger, er det et udtryk for en stadig stigende andel af ældre og de øjensygdomme, der følger med når man ældes.

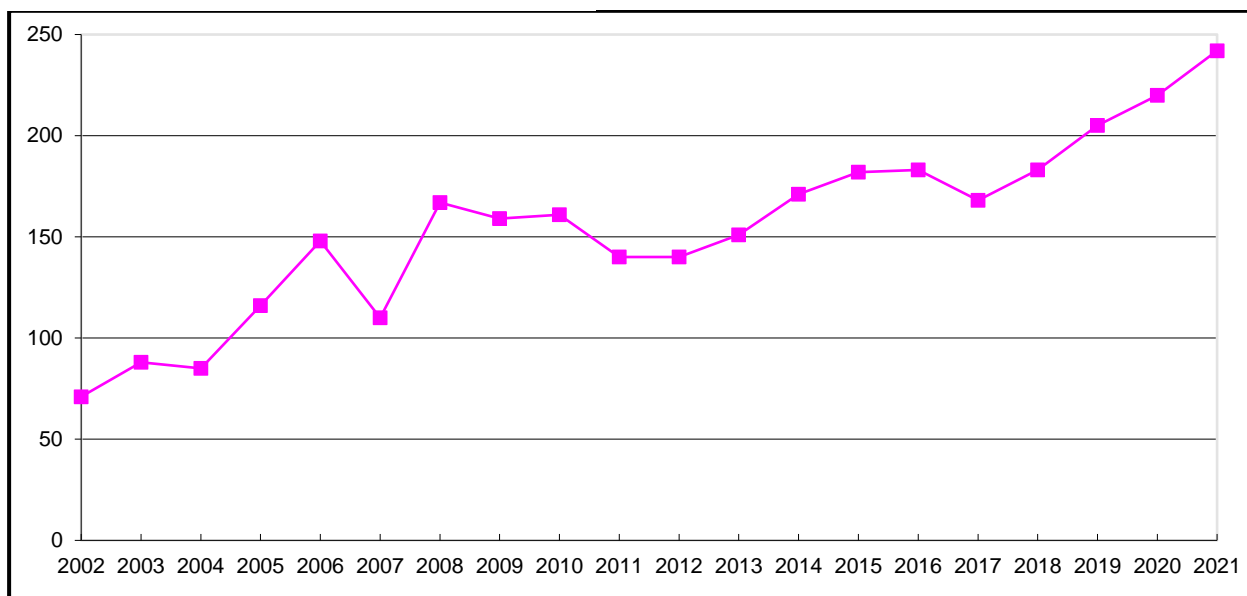

Den potentielle målgruppe på 1% af befolkningen svarer til 2.666 personer. Synscentralen har pr. 31.12.21 kendskab til 2.953 blinde og svagsynede personer = 111 % af den potentielle målgruppe.

Aldersgruppe	Antal	Andel
0 - 6 år	24	1,3 %
7 - 17 år	80	4,4 %
18 - 29 år	45	2,5 %
30 - 59 år	256	14,1 %
60 - 79 år	483	26,7 %
80 - 89 år	587	32,4 %
90 år og op	335	18,5 %
I alt	1.810	99,9 %

Antal henvendelser fra blinde og svagsynede, der i 2021 har modtaget undervisning/assistance fra Synscentralen fordelt på alder

Tallene er alene opgjort for de ydelser, der er leveret direkte af Synscentralen. Ansøgninger om øjenproteser og ansøgninger fra eksterne optikere er ikke medregnet.

IT-assistancer

Kurven viser antallet af personer, der har modtaget assistance vedr. IT. Mindre assistancer, der alene klares pr. telefon samt fjernbetjent assistance, er ikke talt med.

Der er et stigende antal computerbrugere og ikke mindst tablet og smartphone brugere, der har behov for vores assistance.

For alle Synscentralens computerbrugere gælder, at de er afhængige af kompenserende værktøjer (forstørrelse og/eller skærm læser). Det kræver kvalificeret undervisning og vejledning at lære at bruge det hensigtsmæssigt.

Øjenlidelse	Antal
1. Uregelmæssig hornhinde	81
2. Defekter i regnbuehinden	8
3. Løs øjenlinse	32
4. Smertende øjenlidelser	9
5. Stærkt skæmmende øjenlidelser	2
6. Sygdomsbetinget dobbeltsyn	104
7. Sygdomsbetinget lysoverfølsomhed	117
8. Ekstreme optiske synsfejl	48
9. Børn og unge registreret i synsregistret	36
12. Særlig optik - ptosebrille	1
13. Børn under 10 år, brillestyrke >7	61
14 Andre – efter indstilling fra KCSØ	8
Varigt synshandicap	21
I alt	528
Afslået	11

Ansøgninger fra eksterne optikere, behandlet i 2021

År	Glas	Acryl	I alt	Udgift
2010	98	17	115	414.000
2012	88	18	106	386.317
2014	84	20	104	379.000
2016	84	24	108	374.000
2017	75	18	93	342.000
2018			96	314.000
2020	25	20	45	327.000
2021	48	23	71	261.000

Bevilling af øjenproteser

Tallene for tidligere år findes i [Årsrapport 2013](#) og 2018

47 års oversigt

	1975	1985	1995	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021
Småbørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	0	12	23	26	18	31	28	27	33	26	21	24
Soc. pæd. bistand, Refsnæsskolen	8	8	14	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Skolebørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	35	43	39	69	77	78	87	87	78	82	81	80
Børn optaget på Refsnæsskolen	7	1	2	0	2	2	0	0	0	0	5	5
Voksne												
Nyhenvendelser	0	216	216	348	307	320	290	351	476	503	463	520
Genhenvendelser	0	46	267	456	675	672	581	596	630	758	769	645
Alle blinde og svagsynede												
Samlet antal forløb ekskl. Serviceloven	50	326	561	909	1.079	1.103	986	1.061	1.217	1.369	1.334	1.269
Samlet antal registreret	50	864*	2.156	2.140	2.254	2.558	2.691	2.830	2.902	2.754	2.862	2.953

Alene bevillinger i.h.t. Serviceloven												
	-	-	-	292	623	628	710	492	536	498	569	528
Antal øjenproteser	-	-	-	187	90	115	98	93	96	84	39	71

Samlet antal forløb inkl. serviceloven	50	326	561	1.388	1.792	1.846	1.794	1.646	1.849	1.951	1.942	1.868
Antal afviste **	-	-	-	128	53	98	89	58	31	29	30	35

Samlede antal ydelser opgjort på antallet af henvendelser

* Tallet i 85 er fra 86

** Afviste er sager i høring, der ikke optages til vejledning på grund af for god visus samt optikansøgninger, der ikke er omfattet af Serviceloven.

Regnskab

Synscentralens leveringsaftale med 5 aftagerkommuner bygger på forlods aftalte kriterier. Aftalerne omhandler antal registrerede blinde og svagsynede i kommunen. Budgettet omhandler således det registrerede antal blinde og svagsynede på aftaletidspunktet. Herudover behandler Synscentralen ansøgninger i henhold til ”Medicinsk-optisk definerede varige øjnelidelser” for personer, der ikke er svagsynede eller blinde, samt øjenproteser.

Lov om social service: 2012 – 2021 oversigt

Hjælpe midler:

Tildeling af optiske eller optikstøttende hjælpemidler samt særlige informationsteknologiske hjælpemidler foretages i henhold til Servicelovens §§ 112 og 113.

Serviceloven, hjælpemidler	Regnskab									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Briller og kontaktlinser *1)	1.097	986	1.254	1.236	1.103	1.107	1.176	1.403	1.663	1.613
Håndholdt optik	90	52	23	87	128	105	81	209	124	158
CCTV	783	612	671	532	521	520	842	804	690	998
Øjenproteser	386	273	379	374	374	342	314	343	327	261
Statens Øjenklinik	79	80	108	123	141	162	155	135	120	116
Øvrige hjælpemidler*3)	5	42	9	62	55	78	706	653	272	510
Optiske hjælpemidler i alt	2.440	2.045	2.444	2.414	2.322	2.314	3.274	3.547	3.196	3.656
It § 112 (tidligere § 97)	187	172	204	196	232	230	252	323	397	347
It § 113 (tidligere § 98)	143	50	220	162	152	181	116	113	227	77
Service & rep.	1	2	11	13	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)
IT-hjælpemidler i alt	331	224	435	371	384	411	368	436	624	424
Befordring	169	140	170	113	98	110	60	57	37	48
Total	2.940	2.409	3.049	2.898	2.804	2.835	3.702	4.040	3.857	4.128

(beløb i 1000-kr)

*1) I beløbet indgår udgifter til tolk, som dog højst er 5.000 kr./år

*2) Udgiften er konteret under de respektive paragraffer (112 og 113).

*3) I dette beløb er indregnet lamper, blindestokke, daisyafspillere, talende ure mv.

Budget 2021 (Leveringsaftale for 2021)

	Antal registrerede synshandicappede	Drift	Hjælpemidler / Servicelov og skole	I alt
Faxe	271	1.044	425	1.469
Guldborgsund	719	2.771	1.127	3.898
Lolland	533	2.054	835	2.889
Næstved	716	2.760	1.121	3.881
Vordingborg	513	1.977	804	2.781
I alt	2.752	10.606	4.312	14.918

Abonnementstakster (beløb i 1000-kr): Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven.

Regnskab 2021

Leveringsaftale

	Synscentralen	Serviceloven
Driftsudgifter	9.423.490	4.145.736
Indtægter udover leveringsaftalen	-22.314	-17.310
Drift overførsel fra 2020 (3%)	-314.850	-129.990
I alt driftsudgifter	9.086.326	3.998.436
Budget (jf. leveringsaftalen)	10.606.000	4.312.000
Resultat	1.519.674	313.564
3% overførsel af bruttodriftsbudget	318.180	129.360
Resultat til fordeling	1.201.494	184.204

	Fordelingsnøgle	Tilbagebetaling
Faxe	271	136.455
Guldborgsund	719	362.034
Lolland	533	268.378
Næstved	716	360.523
Vordingborg	513	258.308
I alt	2.752	1.385.698

* Returbetaling finder sted efter fordelingsnøglen for første år af Leveringsaftalens 4-årige periode. Returbetaling til Vordingborg kommune er sket i henhold til budgetmæssige reguleringer.

Regnskabsbemærkninger 2019

Budgettet på hjælpemiddelområdet er et estimat. Budgettet skal dække briller og kontaktlinser, optikunderstøttende hjælpemidler, synsforstærkeranlæg (CCTV) og IT-baseret kommunikationsudstyr til blinde og svagsynede. Derudover dækkes hjælp til briller, kontaktlinser og proteser til personer med medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse. Sidstnævnte omhandler 14 specifikke diagnoseområder, som ikke alle medfører svagsynethed eller blindhed.

På hjælpemiddelområdet er der en udstrakt grad af genbrug.

Periode (beløb i 1000-kr.)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udgifter vedr. optikansøgninger	1.073	1.061	1.176	1.403	1.663	1.613

Sygefravær

Synscentralen har i 2021 haft et sygefravær på 1,6 %

Virksomhedsgrundlag

Synscentralen er kommunens leverandør af ydelser til blinde og svagsynede i Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg kommune. Virksomhedsgrundlaget er indgåede leveringsaftaler.

Organiseringen i det fælleskommunale koncept er:

- Bestyrelse med politisk udpegede repræsentanter for hvert byråd.
- Direktører/chefer i kommunerne/underskrivere.
- Faglig følgegruppe med repræsentanter for kommunernes sagsbehandlere.

Synscentralens virksomhed beror på forlods aftalte kriterier og lovbundne ydelser.

Den tværfaglige medarbejdergruppe med øjenlæge, optiker og synskonsulent sikrer dels, at betingelserne for tilskud i henhold til Lov om social ydelse § 112 er opfyldt m.v. og dels, at det synsfaglige grundlag for rådgivning, vejledning og undervisning er i orden.

Leveringsaftalerne sikrer, at Synscentralen på vegne af kommunen kan yde hurtig og effektiv hjælp til den blinde/svagsynede borger med et minimum af administration. Med bestyrelsen og følgegruppen sikrer vi os, at det sker i overensstemmelse med den enkelte kommunes serviceniveau.

Leveringsaftale 2018-2021

Aftalegrundlag: Aftalen omhandler alle aktuelle ydelser til blinde og svagsynede borgere i kommunen.

Aftalen skal læses i sammenhæng med: Synscentralens Årsrapport 2014, som indeholder Servicedeclaration og Ydelseskatalog (kan læses på www.visus.dk).

Leveringsaftalen indgås på baggrund af rammeaftalerne, hvorefter der indgås bilaterale aftaler mellem driftskommune og brugerkommune. Jf. disse lægges der vægt på mindst mulig administration, færrest mulige takster og tillægsydelser. Planlægning finder sted i kommuneklynger.

Bekendtgørelse om specialundervisning for voksne:

§3. De fornødne læremidler, herunder undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, stilles gratis til rådighed for deltagerne, jf. lovens §4, stk. 2. og §7. Kommunalbestyrelsen kan henlægge sine beføjelser vedrørende henvisning, herunder visitation til voksenspecialinstitutioner.

Vedr. §3 drejer det sig i overvejende grad om optiske, optikunderstøttende samt computerbaserede hjælpemidler jf. Lov om social service §112 og §113, som også omfatter øjenproteser.

Synscentralen sikrer gennem visitation, at brugeren på baggrund af den øjenlægelige, optiske og pædagogiske vurdering opfylder betingelserne for at modtage Kommunens/Synscentralens rådgivning, vejledning og undervisning og iværksætter disse tilbud.

Synscentralen foretager udredning af brugerens behov for synshjælpemidler jf. Lov om Social Service.

Synscentralen forestår udlån af synshjælpemidler, der er tilskudsberettigede.

Ved en samlet takst sikrer kommunerne, at Synscentralen på vegne af disse fortsat kan råde over de nødvendige synshjælpemidler, varetage genbrugsdepot og sikre indkøbsaftaler med leverandører, herunder samarbejdsaftaler med lokale optikere.

Kommunen henlægger øjenproteseområdet til Synscentralen.

Synscentralen leverer sine ydelser til borgerne på vegne af kommunen, og kan indgå i kommunens faglige, organisatoriske og udviklingsmæssige arbejde på området.

Takstberegning

Alle aktuelle ydelser til registrerede blinde og svagsynede og samtlige direkte og indirekte henførbare udgifter indgår i beregningen. Takster er fordelt i forhold til antal registrerede blinde og svagsynede pr. den 1. januar 2017.

Ca. 40 % af alle registrerede blinde og svagsynede modtager hvert år et kortere eller længerevarende forløb fra Synscentralen. Derudover modtager personer med medicinsk/optisk varig øjenlidelse og/eller varigt synshandicap (svagsynsoptik) refraktionsundersøgelser og udredning vedr. synshjælpemidler (Serviceloven §§ 112 & 113).

På grund af spredning af sjældne og kostbare løsninger til børn (0-17 år) i skole og institutioner er omkostningerne for disse hjælpemidler – og kun disse – objektivt fordelt i forhold til indbyggerantal.

Budgettet er fremskrevet fra 2019 til 2020 med 2,4 % på drift og 0,6 % på hjælpemidler, (jf. KL's estimat for fremskrivning af pris- og lønudgifter).

Takster: Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven. Tallene i de sidste 4 kolonner angiver 1.000 kr.

2018	Befolkningstal 1.10.2016	Antal registrerede synshandicappede 1.1.2017 (1.000 kr.)	Drift (1.000 kr.)	Hjælpemidler / Servicelov og skole (1.000 kr.)	I alt (1.000 kr.)
Faxe	35.808	271	1.009,3	436,3	1.445,6
Guldborgsund	61.227	719	2.677,8	1.113,3	3.791,2
Lolland	42.398	533	1.985,1	821,4	2.806,5
Næstved	82.605	716	2.666,7	1.137,0	3.803,6
Vordingborg	45.993	513	1.910,6	797,4	2.708,0
I alt	268.031	2.752	10.249,5	4.305,4	14.554,9

(Leveringsaftalen for første år i den 4-årige aftaleperiode 2018-2021).

Følgende foranstaltninger er ikke indeholdt i nærværende aftale: Optagelse på Institutet for Blinde og Svagsynede (Hellerup), på Synscenter Refsnæs (Kalundborg) eller på Fuglsangscetret (Fredericia), omkostninger i forbindelse med bygningsændringer samt førerhunde.

- Aftalen indgås for en periode på 4 år fra den 1. januar 2018 til 31. december 2021.
- Der foretages efter konkret vurdering eventuel fremskrivning af pris- og lønudgifter for hvert år.
- Taksten indeholder 4 % i overhead til driftskommune (på driftsbudget).
- Taksten opkræves årligt den 1. februar. Overskud/underskud afregnes årligt primo januar det følgende år.
- Aftalen kan opsiges af parterne pr. 1. januar i et givet år med et varsel på minimum 12 måneder.

Synshjælpemidler jf. Servicelovens §§ 112 & § 113: Kommunen indgår i genbrugs- og stordriftsordningen på Synscentralen, der forestår udlevering af hjælpemidler. Det drejer sig om ADL-hjælpemidler, mobilitystokke, talende ure, digitale afspillere, oplæsningsapparater m.m., jf. opstilling i Kvalitetsstandard for Synshjælpemidler.

Dialogmøder indgår som en del af samarbejdet omkring kommunens serviceniveau, ankesager, håndtering af data, informativ virksomhed m.v.

Lovgrundlag

Synscentralens/kommunens tilbud til blinde og svagsynede personer omfatter:

- Lov om social service: § 11 stk. 3: Specialrådgivning for børn og unge under 18 år.
- Folkeskoleloven § 20 stk. 2: Specialpædagogisk bistand til børn og unge under 18 år (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Folkeskoleloven § 4: Specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Lov om social service § 12: Specialrådgivning for voksne over 18 år.
- Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3: Specialpædagogisk bistand til voksne over 18 år. (Synscentralen tilbyder undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af blindhed eller svagsynethed.)
- Lov om social service § 112 og § 113: Hjælpemidler og forbrugsgoder. Tilkendelse af hjælpemidler og tilskud til forbrugsgoder.
- Lov om social service § 112 og § 113: Reparation og udskiftning af hjælpemidler og forbrugsgoder.
- Lov om social service § 10 stk. 4: Rådgivning og vejledning om valg af hjælpemidler samt instruktion i brugen heraf.

Endvidere foretager Synscentralen udvikling og formidling af viden på området.

Synscentralens bestyrelse ultimo 2021

1 medlem udpeget af Vordingborg Kommunalbestyrelse blandt handicap- og psykiatriudvalgets medlemmer:

- Kommunalbestyrelsesmedlem Mette Høgh Christiansen
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Ronni B. Lykkehus

1 medlem udpeget af hver kommune, hvormed Vordingborg Kommune har indgået leveringsaftale for Synscentralen.

- Faxe: Kommunalbestyrelsesmedlem Henrik Rützou Aakast
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Nellie Bradsted
- Guldborgsund: Kommunalbestyrelsesmedlem Linda Kristiansen
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Martin Pedersen
- Lolland: Kommunalbestyrelsesmedlem Heidi Marqweis
- Næstved: Kommunalbestyrelsesmedlem Michael Perch
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Jørgen Christiansen

1 medlem udpeget af Danske Handicaporganisationer.

- Vibeke Svendsen

1 medlem udpeget af Dansk Blindesamfund.

- Peter Henning Jensen (formand)
- Hans Jørgen Wiberg (suppleant)

2 medlemmer valgt blandt medarbejderne på Synscentralen.

- Bente E. Pedersen
- Uffe Wever Pedersen

1 medlem udpeget af og blandt de unge i alderen 18 – 30 (elevrepræsentant).

- Jackie B. L. Hansen

Normering og medarbejderforudsætninger

Normering

- 1 forstander, ledelse, administration og ad hoc sager
- 3 synskonsulenter for voksne
- 1 synskonsulent for småbørn og børn/unge/voksne med sammensatte funktionsnedsættelser
- 1 synskonsulent for blinde og svagsynede børn i folkeskolens almindelige klasser & ungdomsuddannelser
- 2 synskonsulenter for it-området, blinde og svagsynede
- 1 synskonsulent for it-området, blinde - 22 timer/uge
- 1 personlig assistent (chauffør mv.) - 20 timer/uge
- 1 optometrist
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: regnskab
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: journal, bookinger og styring af optikansøgninger
- 1 administrativ medarbejder, 35 timer/uge: journal, bookinger og styring af hjælpemidler

Medarbejderforudsætninger

Det sikres løbende, at alle medarbejdere på Synscentralen er i besiddelse af opdateret specialviden. En forudsætning for, at man som synskonsulent kan indgå med selvstændige opgaveløsninger på Synscentralen, er en kompetence svarende til modul 1 og 2 af instruktøruddannelsen, PD i specialpædagogik med synslinjen eller instruktøruddannelsen på Institut for Blinde og Svagsynede, eller tilsvarende.

Kompetenceudvikling må løbende tilpasses ud fra brugernes, det omgivende samfunds og Synscentralens behov for justering samt udvikling af kvalifikationer og den enkelte medarbejders ønske om udvikling.

Kompetenceudviklingen sikres gennem videreuddannelse, kollegial supervision og netværksdannelse samt læring på jobbet.

Medarbejderoversigt

Per Nielsen
Leder

Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent,
skolebørn

Vibeke Bille
Synskonsulent,
voksenområdet

Sidsel Astrup Holand
Synskonsulent,
småbørn og
flerhandicappede

Malene Palsgård Søhus
Synskonsulent,
voksenområdet

Henrik Holton
Optometrist

Steven Andersen
Synskonsulent,
voksenområdet

Marina Kjellberg
Administrativ
medarbejder

Anders Mortensen
IT-konsulent

Kirsten Kofoed-Madsen
Administrativ
medarbejder

Peter Aundal
IT-konsulent

Henriette Lund Fredslund
Administrativ
medarbejder

Uffe Wever Pedersen
IT-konsulent

Susanne Kragh Koch
Personlig assistent

Ordforklaring

Blinde og svagsynede

Man betragtes som svagsynet, når man ser mindre end 6/18 målt på det bedste øje med den bedste optik, eller når man har et synsfelt, der er mindre end 20 grader, eller hvis halvdelen af synsfeltet er bortfaldet (hemianopsi). Social blindhed defineres som en synsbrøk mellem 6/60 og 1/60, mens en synsbrøk (eller visus) mindre end det er praktisk eller total blindhed.

Dioptri

En måleenhed for et brilleglas (optisk linse) eller en lups styrke.

Medicinsk-optisk definerede varige øjenlidelser

Udgør 14 diagnosegrupper, som kan være tilskudsberettigede.

Refraktion

Synsprøve, hvor optikeren bl.a. udmåler styrken til brilleglas. Styrken udtrykkes i dioptri og cylinderværdi.

Visus

Visus betyder det samme som synsstyrke og angives som en brøk. Synsbrøken 6/18 angiver begyndelsen af svagsynsområdet og betyder, at dét, som en normaltseende kan se på 18 meters afstand, skal den svagsynede person med synsbrøken 6/18 have ind på 6 meters afstand for at kunne se/skelne tilsvarende. Synsstyrken måles altid på det bedst seende øje og med den bedst mulige korrektion (brille).